

OECD Journal on Development

**Development Co-operation – 2005 Report – Efforts and Policies of the
Members of the Development Assistance Committee
Volume 7 Issue 1**

Summary in Czech

Časopis o rozvoji OECD

**Spolupráce při rozvoji – Zpráva 2005 – Úsilí a politika členů Výboru
pro rozvojovou pomoc
Ročník 7, číslo 1**

Přehled v českém jazyce

Tato zpráva přibližuje některé z hlavních a nesnadno řešitelných problémů, se kterými se členové společně potýkali v průběhu roku 2005. Dosáhnou dárcovské země do roku 2010 ročního cíle 130 miliard USD? Kam pomoc směřuje a lze ji využít efektivněji? Má smysl odborná spolupráce – proč platit experty z rozvinutých zemí pro práci v zemích rozvojových? Stačí stimulovat růst, aby to zvýšilo kvalitu života chudých lidí? Jaké závěry lze vyvodit z našeho kolektivního selhání při snaze v roce 2005 o dosažení rovnosti pohlaví na školách?

Pokud dárcové mají dosáhnout smlouveného cíle pro rok 2010, tempo nárůstu pomoci v rozmezí let 2004 a 2010 se prudce zvýší – až o 60 procent. To znamená průměrné zvýšení o více než 8 procent ročně, a to v době, kdy jsou rozpočty zemí OECD pod velkým tlakem. V krátkodobém období lze očekávat zřetelný boom oficiální rozvojové pomoci (ODA), avšak ta bude spočívat hlavně v odpisu nesplácených dluhů hrstce zemí. Tím pádem valná většina rozvojových zemí nezaznamená výrazné zvýšení pohybu zdrojů.

Profil rozvojových projektů byl v roce 2005 bezpochyby výjimečný. Na začátku roku světem otřásla hrozivá katastrofa způsobená vlnou tsunami v Indickém oceánu 26. prosince 2004, následovaná nevídaným rozsahem pomoci ze strany nejenom jednotlivých vlád, ale také od běžných lidí na celém světě. Červencová potravinová krize v Nigérii zase poukázala na křehkost mezinárodního systému řešit daleko snáze

předvídatelné humanitární krize. Výjimečně silná sezóna hurikánů v karibské oblasti a Mexickém zálivu společně s říjnovým ničujícím zemětřesením v oblasti Kašmíru a stále větší naléhavostí problémů spojených se zabezpečováním potravy v jižní Africe vyvolávaly nepřetržitě silnou poptávku po humanitární pomoci.

Ve světě politiky uvítalo květnové zasedání Rady ministrů OECD prohlášení OECD pokračovat v plnění Deklarace Millennium a dohody z Monterrey. Ty zemím OECD ukládají závazek zvyšovat úsilí při plnění Cílů rozvoje tisíciletí (MDG). Summit zemí G8 v Gleneagles v červenci a schůze Valného shromáždění OSN v září posloužily k zařazení problémů týkajících se rozvoje na nejvyšší příčku žebříčku priorit, jakými se má mezinárodní agenda zabývat – společně s úzce souvisejícími problémy změny klimatu, bezpečnosti a lidských práv. Rok pak uzavřelo zasedání Světové obchodní organizace (WTO) v Hong Kongu, které se soustředilo na způsob, kterým by se dal naplnit slib z jednání o rozvoji z Doha (Doha Development Round).

Tento profil byl prověřen **zatěžkávací analýzou**. V lednu vydal Projekt tisíciletí OSN zprávu, ve které se pokusil popsat způsob, jak přetransformovat globální ambice Cílů rozvoje tisíciletí (MDG) do skutečných potřeb jednotlivých rozvojových zemí. Zpráva zdůraznila skutečnost, že za stávajících trendů se v mnoha rozvojových a měnících se zemích většina cílů míjí s úspěchem. Nadnesla téma ambicióznějšího a komplexnějšího využití stávajících nástrojů, jako jsou Strategie ke snížení chudoby (PRS), které by měly být doplněny dalšími opatřeními (pro dosažení např. krátkodobých úspěchů) v rámci rozsáhlých intervencí prováděných již odzkoušenými cestami. Dohoda ze zářijového Summitu tisíciletí k založení Komise pro urovnávání sporů zpečetila závazek mezinárodního společenství předcházet násilným konfliktům a podporovat země na cestě k míru. V březnu přišla se svou zprávou také Komise pro Afriku (financovaná Velkou Británií), která obsahovala širokou řadu návrhů pro jak africké země, tak jejich rozvojové partnery, jako reakci na problémy, se kterými se tento kontinent potýká. OECD a Ekonomická komise pro Afriku doplnila tento projekt o první vzájemné srovnání mezi Afrikou a OECD. Zpráva Světové banky o světovém rozvoji obsahovala novou analýzu pojednávající o důležitosti rovnocenného přístupu v procesu rozvoje.

Během roku došlo také na skutečnou akci. S koncem platnosti **Dohody o tkaninách (Multifibre Arrangement)** – posledního usnesení z uruguayského kola jednání (Uruguay Round) – došlo k pozoruhodným změnám ve schématech obchodu s textilem. A to i přes bolestné důsledky pro mnoho dodavatelů z rozvojových zemí a přes dočasné omezení způsobené znovuzaváděním kontrolních mechanismů na některých klíčových trzích. Tato dohoda docílila, v rámci iniciativy Vysoce zadlužené chudé země (HIPC), zahlazení multilaterálního dluhu prosperujícím zemím od Mezinárodního peněžního fondu (IMF), Mezinárodní rozvojové asociace (IDA) a Afrického rozvojového fondu (ADF). Hlavní snížení dluhu bylo dohodnuto s Nigérií – nejlidnatější zemí Afriky. Jak se ještě podrobněji zmíníme v této kapitole, byla také učiněna důležitá rozhodnutí ohledně objemu i efektivity pomoci.

Mnohem významnější je fakt, že rozvojové země snad budou pokračovat, a naváží tím na působivou úroveň růstu z roku 2004, v růstu míry příjmu na obyvatele, mnohem většího než v zemích OECD – nejnovější výkazy uvádějí výrazné (ačkoli stále příliš malé) zvýšení příjmu na obyvatele v Africe. Pozitivní vzestup těchto zemí lze vidět

z mnoha vládních ukazatelů. Prudký nárůst cen ropy přinesl neočekávané zisky vývozcům ropy a byl také hlavním činitelem pro růst ostatních odvětví. Negativní dopady na rozvojové země jako celku, se však nyní, k datu vzniku této zprávy, nezdají, že by měly být tak závažné, jak se původně předpokládalo.

Z krátkodobého hlediska nám rok 2005 připomněl, že pokud má dojít ke zlepšení stavu světové chudoby, je nutné přidat i v jiných oblastech, než je naplňování MDG. Rok 2005 ale také umožnil vytvořit stále účelověji propojené společenství, které urychluje pokrok při zápolení s nedostatkem a s nerovností, které svět již nemůže déle snášet.

Sekretariát Výboru pro rozvojovou pomoc OECD odhaduje, že celkové čisté výdaje členů DAC vzrostou z 79,5 miliard USD v roce 2004 až na 128,1 miliard USD v roce 2010 (ve stálých cenách v USD z roku 2004), prakticky tedy nárůst o 50 miliard USD. Teoreticky to dle ukazatelů DAC znamená největší rozšíření ODA od jejího založení v roce 1960. Avšak přes povzbuzující statistické výsledky přetrvává nejistota, zda budou pro rok 2006 splněny úrovně pomoci přislíbené v Monterrey, a zda i přes krátkodobý boom ODA posílí dárcové stejně důrazně i ostatní formy pomoci a přiblíží se tak úrovním stanoveným pro rok 2010.

Lze s rostoucími rozpočty na pomoc poskytovat pomoc efektivněji? Pokud se má z rozvoje stát koordinovanější společná záležitost, musí dojít k výraznější změně zaběhnutých schémat v doručování pomoci a k přetransformování způsobu plánování a realizace velkého počtu iniciativ, se kterými dárcové v několika posledních letech přišli. S ještě významnější bezprecedentní dohodou, v podobě smluvené Deklarace, přišlo Fórum na nejvyšší úrovni v Paříži z března 2005 (jehož sponzorem byl i DAC při OECD). Tato dohoda také mimo jiné pojednávala o reformě pomoci na cestě k efektivnějšímu boji s globální chudobou. Výsledky by měly dodat silný stimul místnímu úsilí o změnu schématů chování mezi dárci a mezi dárci a příjemci prostřednictvím způsobů, které by měly ještě více podporovat udržitelný rozvoj.

Budování kapacity je při rozvoji ústředním a jedním z nejdůležitějších úkolů a cílů. Pokud hovoříme o „funkčním státu“ a schopnosti veřejných institucí poskytovat služby nebo vytvářet efektivní prostředí pro rozvoj, nebo ať už mluvíme o kapacitě soukromého sektoru, občanské společnosti nebo kapacitě jednotlivců, klíčem k udržitelnému pokroku je přirozený rozvoj kapacity. Výsledky se zřídkakdy dostaví rychle. Technická spolupráce a rozvoj kapacity nejsou v žádném případě synonymy. Musíme se zamyslet, jak dalece programy technické spolupráce mohou výrazněji zlepšit reflexi některých vnitřních pohledů na práci DAC, UNDP a ostatních na budování kapacity a jakým způsobem by mohlo dojít k přeměně programů post-sekundárního vzdělávání v rámci podpory místních institucí pomáhajících s budováním kapacity. Stále více úsilí je soustředěno na posílení dovedností jednotlivců bez snahy o zdokonalení funkčnosti organizací, ve kterých působí, nemluvě o širším institucionálním kontextu, ve kterém se samotné organizace nacházejí. To může vést k frustraci vyškolených jednotlivců a současně k minimálnímu efektu na straně organizací. K modernizaci klíčových institucí, do kterých by se poté daly začlenit programy zlepšování dovedností jednotlivců, je nutné přistupovat strategičtěji a s dlouhodobější perspektivou.

Poznatky, které jsme si o rozvoji kapacity vytvořily, poukazují na absenci soustavného a trpělivého přístupu a nahrazování dlouhodobějších postupných změn namísto stávajících cílů dárců v podobě krátkodobých projektů. Navyšování pomoci během minulého desetiletí skýtá příležitost k nastavení realističtějšího časového harmonogramu při úsilí o rozvoj kapacity společně s vytvářením předvídatelnějších toků pomoci. Nárůst pomoci nutně vyžaduje upřít seriózní pozornost k problémům „na pomoci závislých“ zemí, zvláště pak v Africe a malých zemí obecně. Také je nutná osvěta o hlavních vládních rizicích spojených s takto narůstajícím problémem.

Na cestě k MDG a k naplnění cílů pro rok 2015 se nyní nacházíme v rozhodující fázi. Nesplnění cíle rovnocenné účasti děvčat a chlapců ve školách ilustruje potřebu reagovat zejména na to, jak by mohla být problematika pohlaví v otázkách rozvoje poposunuta efektivně kupředu.

Zvyšuje se porozumění pro omezené možnosti prosazování problematiky pohlaví do obecného povědomí jako samostatné strategie. Vyvstal přirozený individuálně i kolektivně uzavřený závazek, abychom se z některých našich pochybení poučili a pracovali na způsobech, které by „naši hru posunuly o něco dále“. K vymýšlení nových přístupů v doručování pomoci je nutné přistupovat se značnou energií a inovacemi – abychom společně porozuměli našim chybám, poučili se ze zkušeností toho druhého a kolektivně pracovali se znovuzrozeným odhodláním.

© OECD 2006

Tento přehled není oficiálním překladem OECD.

Reprodukce tohoto přehledu je povolena, jsou-li uvedena autorská práva OECD a název původní publikace.

Vícejazyčné přehledy jsou překlady výtahů z publikací OECD původně publikovaných v angličtině a francouzštině.

Jsou zdarma k dispozici v internetovém knihkupectví OECD
www.oecd.org/bookshop/

Více informací získáte na Odboru pro legislativu a překlady při OECD,
Ředitelství pro veřejné záležitosti a komunikaci.

rights@oecd.org

Fax: +33 (0)1 45 24 13 91

OECD Rights and Translation unit (PAC)
2 rue André-Pascal
75116 Paris
France

Navštivte naši internetovou stránku www.oecd.org/rights/

